

Rahapesu Andmebüroo tagasiside konsultatsiooni-valdkonnale ja avalik-õiguslikest ametikandjatest kohustatud isikutele

Riskikeskkond 2024

2024. aastat iseloomustas nii kogu maailmas kui Eestis üha pingestatum geopoliitiline olukord. Venemaa jätkas agressiooni Ukrainas ja hübriidrünnakuid Euroopa riikide vastu. Küberrünnakute ja andmepüügiskeemide sagenemine suurendas ebaseaduslikult saadud raha hulka, mida püüti läbi Euroopa finantssüsteemi pesta. Venemaale kehtestatud sanktsioonid sundisid kurjategijaid otsima keerukamaid meetodeid rahapesuks, et vältida sanktsioone ja kaubanduspiiranguid. Sanktsioonid ning rahapesu on tihedalt läbi põimunud, sanktsioonidest hoidumiseks kasutatakse rahvusvahelisi rahapesuvõrgustikke ning RAB täheldas 2024. aastal analüüsitud juhtumites sageli **sanktsioonirikkumiste abil teenitud raha pesemist**.

Kurjategijad kasutavad kuritegeliku raha liigutamiseks üha sagedamini professionaalsete rahapesuvõrgustike teenuseid (n-ö **kuritegevus teenusena**, ingl *crime-as-a-service*). Professionaalsed võrgustikud eelistavad uusi finantstehnoloogilisi lahendusi ja digitaalseid makseplatvorme. Ära kasutatakse innovatiivsete teenusplatvormide kiiret kasvu ja rahvusvahelistumist, nende rahapesu tõkestamise kontrollisüsteemide suhtelist alaarendatust ning riikide regulatiivseid puudujääke ja jurisdiktsioonide spetsiifilisi haavatavusi.

Konsultatsioonivaldkonna ja avalik-õiguslike ametikandjate (edaspidi: **professionaalid**) tegevusega seoses tuleb RAB-i info põhjal enim esile notarite ning usaldushalduse ja äriühinguteenuse pakkujate (AÜTP) tegevus. RAB-i teabe kohaselt on olulised rollid ja võimalused rahapesu ja terrorismi rahastamise olukordade märkamisel ja tõkestamisel ka audiitoritel, raamatupidajatel ja advokaatidel. Seejuures tuleb ära märkida juhtumid, kus advokaat on võtnud teenustasuna vastu või hoiustanud kuritegelikul teel saadud vara.

Notarite hooldusmeetmete rakendamine kinnisvaratehingute tegemisel on üliolulisel kohal rahapesu vastases võitluses, kuna RAB-i analüüsitoimikud näitavad, et rahapesu **integratsioonifaasis** investeeritakse rahapesukahtlast raha kinnisvarasse. Kaasustes nähtub, et organiseeritud kuritegevusega seotud isikud integreerivad raha nii kinnisvarasse, sõidukitesse kui luksuskaupadesse. Mitmetes juhtumites liikus kinnisvarasse investeeritud raha eelnevalt fiktiivsete laenutehingute kaudu. Samuti on esinenud kaasuseid, kus kinnisvaraobjekte arendatakse narkootikumide müügist teenitud raha eest. **Ohumärk** kinnisvarasektori ära kasutatavusest kriminaaltulu integreerimiseks on asjaolu, et Eestis tehakse oluline osa (39%) kinnisvaratehingutest juriidiliste isikute nimel. Kinnisvarasektoris väärib tähelepanu ka välismaalastega seotud kinnisvaratehingute märkimisväärne osakaal.

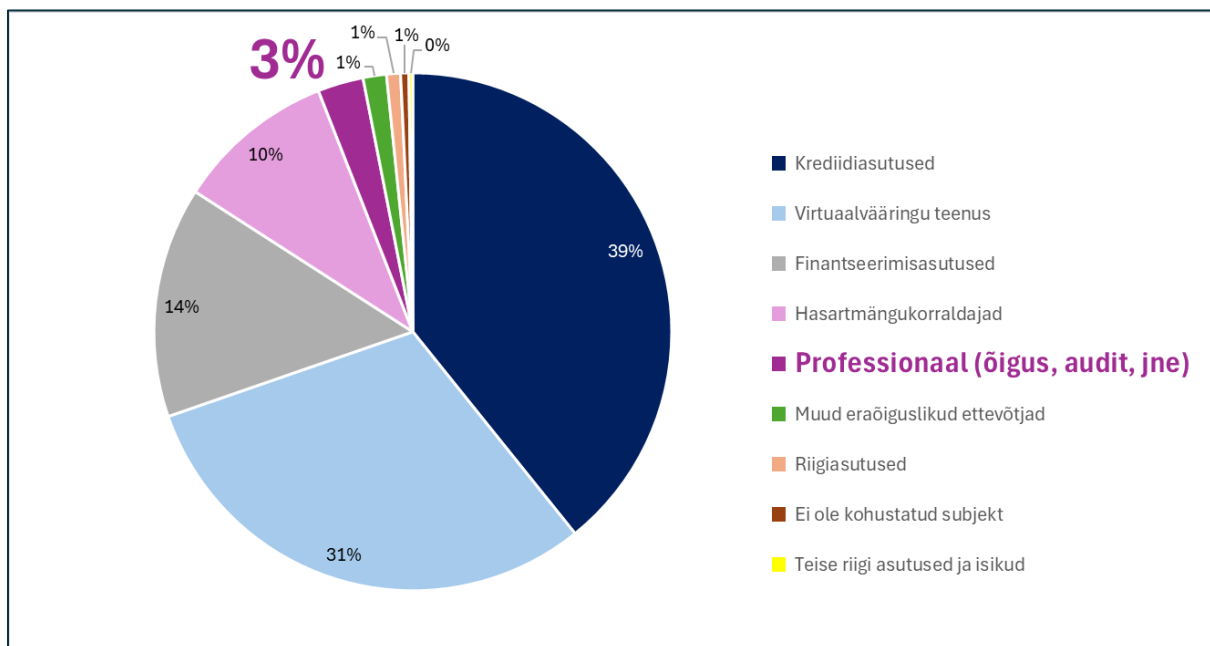
Usaldushalduse ja äriühinguteenuse pakkujate (AÜTP) riskitase on jätkuvalt keskmisest kõrgem. Sektorile on iseloomulik madal riskiteadlikkus, puudulik arusaam AÜTP kui nn väravavahi rollist ja puudujäägid hooldusmeetmete kohaldamises. Osa turuosalistest suurendavad Eesti juriidiliste isikute kuritarvitamise ohtu, pakkudes nii residentidele kui mitteresidentidele keskmise ja kõrge riskiga äriühinguteenuseid, kohaldamata piisaval määral hooldusmeetmeid. RAB-i kogutud teave ja RAB-ile saadetud välispäringud näitavad, et Eesti AÜTP-de loodud äriühinguid kasutatakse välismaal kuritegude toimepanemisel, sealhulgas rahvusvahelises organiseeritud kuritegevuses. Sellele ohule viitab ka RAB-i analüüs, mille kohaselt on enamik Eesti AÜTP-de ja välismaalastega seotud ettevõtetest aktiivse tegevuse

tunnusteta Eestis¹. Äriregistris 2024. a. läbi viidud „suurpuhastuse“ käigus kustutati mitteaktiivsuse tõttu tervelt 17% nendest ettevõtetest, millel olid seosed AÜTP ja välismaalastega².

Üheks oluliseks rahapesu ja terrorismirahastamise riski suurendavaks teguriks on professionaalide sektori üldine madal teadlikkus ja teatamisaktiivsus. Sektori osapoolteks on notarid, audiitorid, advokaadid (Advokatuuri liikmed), AÜTP-d, raamatupidamisteenuse pakkujad, muud juriidilised nõustajad, pankrotihaldurid, finants- ja maksunõustajad ning kohtutäiturid. Nendest arvestataval hulgal sisulisi teateid esitavad ainult notarid.

Ülevaade 2024. aastal saadetud teadetest

2024. aastal esitasid professionaalid **kokku 390 teadet**, st umbes 3% kõigist RAB-ile esitatud teadetest (joonis 1).

Joonis 1. 2024. a. RAB-ile saadetud teadete jagunemine teatajagruppide kaupa

Professionaalide esitatud 390-st teatest olid pooled sularaha tehingute teated (CTR), mis on lävendipõhised teated (tabel 1). Sisulise kahtluse põhjal esitatud teated (RP, TFR, ISR) moodustavad seega ülejäänud poole professionaalide esitatud teadest. Kõikidest RAB-ile laekunud teadest moodustavad CTR teated aga alla 20% ning sisulise kahtluse pealt esitatud teated üle 80%. See tähendab, et **lisaks niigi madalale teatamisaktiivsusele tehakse professionaalide sektoris ka keskmisest oluliselt vähem sisulisi, kahtluspõhiseid teateid ja ainult pool professionaalide teadetest on ajendatud tegelikult tuvastatud kahtlusest** (tabel 2).

¹ „Äriühingute teenuse pakujate välismaa seosega kliendid ja teenused Eestis“, Jaanuar 2024. Leitav RAB-i kodulehel [SIIN](#)

² „Välismaalase seosega ettevõtted – poolteist aastat hiljem“, September 2024. Leitav RAB-i kodulehel [SIIN](#)

Tabel 1. 2024. a. RAB-ile saadetud teadete jagunemine teatajagruppide kaupa.

Teatajagrupp	Kokku	Kokku (%)	RP	RP (%)	TFR	TFR (%)	ISR	ISR (%)	CTR	CTR (%)
Krediitiasutused	5351	39%	4878	47%	57	33%	416	70%		
Virtuaalvääringu teenus	4158	30%	4006	39%	59	34%	93	16%		
Finantseerimisasutused	1965	14%	981	9%	44	25%	24	4%	916	36%
Hasartmängukorraldajad	1358	10%	96	1%	1	1%			1261	50%
Professionaal (õigus, audit, jne)	390	3%	166	2%	12	7%	18	3%	194	8%
Muud eraõiguslikud ettevõtjad	199	1%	83	1%			9	2%	107	4%
Riigiasutused	119	1%	67	1%	1	1%	24	4%	27	1%
Ei ole kohustatud subjekt	70	1%	61	1%			4	1%	5	0%
Teise riigi asutused ja isikud	33	0%	28	0%			5	1%		
KOKKU	13643	100%	10366	100%	174	100%	593	100%	2510	100%

Selgitus: RP – rahapesuteade (STR, UTR ja UAR), TFR – terrorismi rahastamise teade; ISR – rahvusvahelise sanktsiooni kahtluse teade; CTR – sularaha teade.

Sarnaselt varasemate aastatega olid aktiivseimad teatajad **notarid** (Tabel 2), kes saatsid 173 teadet, millest 23 teadet ehk 13,2% oli märkega „kiire“. Ülejäänud professionaalide gruppides esitati märkega „kiire“ teateid üks kuni kolm.

Professionaalide esitatud teadete arv **kasvas 2024. aastal 6% võrra, ent koguarvudes jäi teadete arv siiski väikeseks**. Teadete arvu kasvu peamiseks põhjuseks olid rohkemad teated usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujatelt (AÜTP) ning raamatupidamisteenuse pakkujatelt (vastavalt 15 ja 10 teadet rohkem). Notarid esitasid viis teadet rohkem kui aasta varem, audiitorid kuus teadet rohkem. Samas langes advokaatide, muude juriidiliste nõustajate ning finants- ja maksunõustajate esitatud teadete arv (esitasid vastavalt 8, 1 ja 1 teadet). Kohtutäiturid esitasid ühe teate ning pankrotihaldurid kaks.

RAB-ile tegid 2024. a. teateid **üle poolte notaritest ja enam kui neljandik audiitorettevõtetest**. Samas esitas **AÜTP-dest teateid ainult 4%** ehk 11 turuosalist 255-st tegevusloaga ettevõttest. **Audiitorettevõtete** esitatud teadete puhul on oluline välja tuua, et kahtluspõhised teated moodustavad ainult 10% ning 90% esitatud teadetest on lävendipõhised sularahateated. Arvestades, et Eestis on tuhatkond advokatuuri liiget, umbes sama palju muid õigusnõustajaid ning üle 8000 raamatupidamis- ja maksunõustamistevõtte, on nende põhitegevusalade esindajate **teatamisaktiivsus küsimusitekitavalt madal**.

2024. aastal laekus professionaalide valdkonna esindajatelt enim sularaha teateid (**CTR**) – kokku 194. Ebahariliku tehingu teateid (**UTR**) esitati 70, rahapesu kahtlusega tehingu teateid (**STR**) 58, ebatavalise tegevuse teateid (**UAR**) 38 ja rahvusvahelise sanktsiooni teateid (**ISR**) 18. Terrorismi rahastamisele viitavaid teateid (**TFR**) laekus 2024. aastal 12. Kui 2023. aastal esitasid TFR-e ainult notarid, siis 2024. a. esitasid neid ka AÜTP-d ning raamatupidamisteenuse pakkuja. Varasema aastaga võrreldes on märgatavalt langenud viited kinnisvaratehingutele, seda enam kui poole võrra.

RAB-ile on saadetud teated väärtuslik infoallikas võimalike kuritegude avastamisel ja tõkestamisel. Professionaalide valdkonna esindajate esitatud teadetest **suunas RAB süvaanalüüsi 6 teadet** (aasta varem 12). Eesti uurimisasutustele edastatud materjalides **kasutas RAB 29 teate infot** (2023. aastal 18 teate infot). Samuti kasutab RAB teadetes sisalduvat infot taktikalise ja strateegilise analüüsi toodetes.

Tabel 2. 2024. a RAB-ile saadetud professionaalide teated teatajate põhitegevusala lõikes.

Põhitegevusala	UTR	UAR	STR	ISR	CTR	TFR	KOKKU	CTR %
Notarid	48	10	22	9	77	7	173	45%
Audiitorid	5	1	3	3	108		120	90%
Usaldushalduse- ja äriühingute teenuse pakkujad	5	16	19	2		4	46	0%
Raamatupidamisteenuse pakkujad	8	8	7	1	9	1	34	26%
Advokaadid (Advokatuuri liikmed)	3	1	3	1			8	0%
Muud juriidilised nõustajad		1		2				0%
Pankrotihaldurid		1	1				2	0%
Advokatuuri juhatus								0%
Finants- ja maksunõustajad	1						1	0%
Kohtutäiturid								0%
KOKKU	70	38	58	18	194	12	390	50%

Esitatud 390 teatest oli 194 puhul põhiajendiks sularahatehing (Tabel 3). Seejuures oli 122 juhul teatamise põhjuseks sularahatehing üle 32 000 euro väärtuses ühe maksena (CTR 1) ning 72 juhul sularahatehing üle 32 000 euro väärtuses mitme omavahel seotud maksena kuni üheaastase perioodi jooksul (CTR 2). 20 korral märgiti põhiajendiks indikaator, mis viitas isiku ebaharilikule käitumisele (UAR 1). 19 juhul äratas kahtlust ebaharilik tegevus teenuste tellimisel/ebaharilikud lepingutingimused (UTR 1.4). 18 juhul ei esitanud isik tehingu kohta hoolsusmeetmete täitmiseks vajalikus ulatuses selgitusi või dokumente, või ei olnud esitatu usutav (UTR 2.5).

Tabel 3. 2024. a saadetud teadete puhul enim kasutatud indikaatorid.

Indikaator	Arv
CTR 1. Sularahatehing üle 32 000 euro väärtuses ühe maksena	122
CTR 2. Sularahatehing üle 32 000 euro väärtuses mitme omavahel seotud maksena kuni üheaastase perioodi jooksul	72
UAR 1. Isiku ebaharilik käitumine	20
UTR 1.4. Ebaharilik tegevus teenuste tellimisel/ebaharilikud lepingutingimused	19
UTR 2.5. Isik ei esita tehingu kohta hoolsusmeetmete täitmiseks vajalikus ulatuses selgitusi või dokumente või esitatu ei ole usutav (RahaPTS § 42 lg 1 juhutehing ning § 43 lg 1 kliendisuhtes oleva isiku tehing)	18

Kokkuvõttes esitasid 2024. aastal RAB-ile teateid **jätkuvalt liiga vähesed** professionaalide valdkonna kohustatud isikud. Samuti oli esitatud **teadete hulk ebapiisav**. Madal teatamisaktiivsus viitab, et jätkuvalt **ei pruugita professionaalide sektoris ära tunda kahtlaseid ja/või ebatavalisi olukordi, või ei kohaldata korrektselt KYC-d, mis viib äratundmiseni, või jäetakse teadlikult teavitamiskohustus täitmata**.

Teadete kvaliteet ja soovitusd tulevikuks

Professionaalide valdkonna esindajate tehtud **teadete kvaliteet on väga varieeruv, seda ka põhitegevusalade sisesealt**. Kõige rohkem (77%) esineb tagasisidestatud teadetes **vormistusvigu**, kus teate sisulised osapooled on jäänud korrektselt märkimata või dokumentidega sidumata. Tervelt viiendik tagasisidestatud teadetest paistsid silma **sisuvigadega**, kus teate esitamise põhjendus oli puudulik või arusaamatu. 10% teadete puhul jäid esitamata vajalikud lisadokumendid.

Murekohana tuleb esitatud teadetest välja ka **hoolsusmeetmete kohaldamata jätmist või hilinenud kohaldamist**. Varasemate aastate praktika on positiivse suunana näidanud, et esitatavate teadete kvaliteet on tõusnud RAB-i läbiviidud koolituste järel. Seetõttu soovitame kõigil turuosalistel **osaleda RAB-i korraldatavatel koolitustel**, tutvuda RAB-i juhendmaterjalide

ja uuringutega ning teate saatmisel järgida RAB-i kodulehel avaldatud kahtlaste tehingute tunnuste juhendit.³ RAB-i ootus on, et kohustatud isikud koolitaksid ka iseseisvalt oma töötajaid. Selles saavad oluliseks toeks olla katusorganisatsioonid.

Hästi vormistatud ja esitatud teatele on omane:

- teataja on põhjalikult analüüsinud kliendi tegevust ja kohaldanud hoolsusmeetmeid;
- teate sisus on selgelt ja struktureeritult välja toodud kahtlus ning kahtlust äratavad asjaolud kliendi ja tema majandustegevuse osas;
- teataja toob teates välja, kas kahtlus suudeti kõrvaldada ning kas kliendisuhet jätkati või mitte;
- teatele on lisatud kõik asjakohased dokumendid.

RAB eeldab turuosaliselt tulevikus **rohkem sisuliselt analüüsitud kahtluspõhiseid teateid. Rahvusvahelise finantssanktsiooni osas** ootame kõigilt turuosalistelt sügavat analüüsi kontrolli kriteeriumi tuvastamise osas. Turuosalisel peavad analüüsima ka seda, kas sanktsiooni subjekt kontrollib ettevõtet või muud osapoolt, mis eeldaks ka selle ettevõtte või osapoolte suhtes sanktsioonide kohaldamist. **Terrorismi rahastamise kahtlusega** seotud teateid esitasid küll 2024. aastal lisaks notaritele ka mõned AÜTP-d ja raamatupidamisteenuse pakkujad, aga mitme teate puhul ei olnud teataja selgitanud, miks selline kahtlus tekkis. **Oluline on, et turuosalisel tuvastaks võimalikku kahtlast tegevust iseloomustavaid käitumismustreid, trende ja tüpoloogiaid.**

Teateid esitades palume järgida RABi poolt välja antud juhiseid. Teate esitamisel abistab [videojuhend: https://vimeo.com/1047765460](https://vimeo.com/1047765460).

*Juhised **kahtlaste tehingute tunnuste kohta** leiab RABi [kodulehelt](#).*

Notarid

Notarid teevad professionaalide valdkonnast kõige rohkem teateid ja notarite esitatud teadete kvaliteet on aasta-aastalt paranenud. Selletõttu on RAB saanud piirata kuritegeliku kahtlusega rahalisi vahendeid, sh 2024. aastal. Samas on notarite hoolsusmeetmete rakendamises ilmnenud olulisi puudujääke, sh selliseid, mis on päädinud väärtemenetlusega.

Notarite puhul oli märgata olulist langust kinnisvaratehingute teadete arvus, ent ka 2024. aastal oli kõige enam kasutatud märksõna kinnisvaratehing. Kui 2023.a. oli kinnisvaratehingu märksõnaga teateid 106, siis 2024. aastal 46. Osakute müügiga seotud teadete arv kahekordistus 12 pealt 26 peale.

2024. aastal olid notarite esitatud **teadete probleemkohad** sarnased varasematele aastatele:

- teateid esitati eelnevalt **hoolsusmeetmeid korralikult kohaldamata** ja vastavaid dokumente lisamata (näiteks oli välja selgitamata vara päritolu);
- teadetes olid tihti **vormivead** (näiteks olid täitmata vajalikud tehinguväljad, puudu tehingu osapooled ja nende sideandmed);
- teadete juures **ei olnud selget tehingu kirjeldust**, mis oleks aidanud mõista **teate esitamise ajendeid**.

*Tehingu kirjeldamisel soovib RAB lähtuda struktureeritud narratiivist, mille kirjeldamisel on abiks vastamine küsimustele: **mis? kes? millal? kus? miks? kuidas?***

Lisaks on RAB tuvastanud olukorra, kus notar saatis RAB-ile teate eelseisvast kahtlasest tehingust, ent ei vastanud RAB-i täpsustavatele küsimustele õigeaegselt ning tegi ikkagi tehingu ära. **Sellega rikuti mitut RahaPTS punkti** (võimaldati tehingut, ehkki ei suudetud täita

³ Leitav RAB-i kodulehel [SIIN](#)

hoolsusmeetmeid ega tuvastada lõppkasusaajat) ning RAB-i juhendit kahtlaste tehingute kohta (tehingut poleks tohtinud teha enne RAB-i tagasiside saamist).

Eraldi tuleb 2024. a. notarite teadetest esile tõsta **korduvaid juhtumeid, kus notar ei ole veendunud enda hoolsusmeetmete kohaldamises**. Siinkohal on oluline meelde tuletada, et juhtudel, kui hoolsusmeetmeid ei suudeta täita, ei tohi vastavalt RahaPTS § 42 lõikele 1 tehingut lõpule viia. See tähendab, et juhul, kui kohustatud isik ei ole veendunud enda rakendatud hoolsusmeetmete piisavuses ja kahtlused jäävad alles (nt isiku selgituste tõesuse, dokumentide ja/või vara päritolu, tegevuse motiivide jne kohta), tuleks kas rakendada täiendavaid hoolsusmeetmeid kahtluse täieliku kõrvaldamiseni, või keelduda tehingust. Senine praktika on paraku viinud juhtumiteni, kus kahtlus tehingu osas jääb üles, ent tehing viiakse siiski lõpule.

Terrorismi rahastamise tõkestamise teadete (TFR) kvaliteedis võrreldes varasemate aastatega olulisi muudatusi ei ole. 2024.a. tegid mõned notarid kokku seitse TFR-teadet, millest enamiku puhul ei olnud aga selge, milline ebaharilik aspekt või terrorismi rahastamisele viitav asjaolu oli teate esitamise põhjuseks. **TFR-teade tuleb aga esitada vaid siis, kui tehingu või toimingu juures esineb ebaharilikkuse moment või terrorismi rahastamisele viitavad asjaolud**. Mitmel juhul olid teatega kaasas olnud dokumendid ning isikute kohta käiv teave puudulik. Parandamiseks teadlikkust riskiriikidega seonduvalt tasub tutvuda **nimekirjaga kõrgema terrorismi rahastamise riskiga riikidest**, mis on leitav kahtlaste tehingute tunnuste juhendi lisana RAB-i koduleheküljelt⁴.

Rahvusvahelise sanktsioonide rikkumise kahtlusega teateid (ISR) tegid notarid üheksa ja neid esitasid enamasti erinevad notarid. 2023. aastal esitasid notarid kokku ainult kolm ISR teadet. ISR-teadete ja neid esitanud notarite arvu suurenemine viitab, et võimalikule sanktsioonide rikkumise ohule pööratakse rohkem tähelepanu.

Usaldushalduse- ja äriühingute teenuse pakkujad

Sarnaselt varasematele aastatele oli usaldushalduse ja äriühingute teenuse pakkujate **teatamisaktiivsus liiga madal** - vähesed turuosalises esitavad vähe teateid (Tabel 4).

Aastaga vähenes usaldushalduse- ja äriühingute teenuse pakkujate arv 275 pealt 255 peale, samas esitatud teadete arv tõusis 31 pealt 46 peale. RAB-ile teateid tegevate AÜTP-de arv on aga viimase kahe aasta jooksul sisuliselt samaks jäänud ning teavitajate osakaalu tõus 2% pealt 4% peale on pigem olnud tingitud turuosaliste üldarvu vähenemist, mitte aktiivsete teatajate arvu tõusust.

Tabel 4. AÜTP teatamisaktiivsus

AÜTP	2022	2023	2024
Turuosalisi	321	275	255
Teavitajaid	8	10	11
Teavitajate osakaal	2%	4%	4%
Teateid kokku	18	31	46

AÜTP esitatud teadete **kvaliteet kõigub suuresti, sõltuvalt esitajast**. On mõned AÜTP-d, kelle teated on läbivalt ühtlase kvaliteediga ja neist on võimalik aru saada, miks RAB-ile teade tehti ning milliseid tegevusi võttis AÜTP ise ette (nt lõpetas kliendisuhete). Lisaks on esitatud teadetest üks hea näide, kui AÜTP suutis õigesti hinnata võimalikku sanktsiooni rikkumise olukorda, keeldus tehingu tegemisest ning esitas RAB-ile teate.

Kahjuks on sellised **positiivsed näited AÜTP teadete puhul üksikud erandid**. Neid kõrvale jättes on AÜTP teadete puhul läbivalt probleemiks **vormistusvead** (pea 75% teadetest), kus on seotud isikud või dokumendid puudu või valesti märgitud. 15% teadetest on **sisuliselt vigased**,

⁴ Leitav RAB-i kodulehel [SIIN](#)

sh on kas tehingu kirjeldus puudulik või teate sisu arusaamatu, mis ei võimalda aru saada, millest on tekkinud rahapesukahtlus. Samuti jäetakse teate esitamisel kirjeldamata, kas kahtluse korral rakendati täiendavaid hoolsusmeetmeid, lõpetati kliendisuhe või jätkati kliendisuhetega.

2024. aastal oli mõne AÜTP esitatud teadete puhul **läbivaks probleemiks, et turuosaline ei märgi enda tegevusala teate sisestamisel õigesti**. Samuti esineb juhtumeid, kus teate esitanud AÜTP on ennast märkinud ka teate osapooleks ehk rahapesu kahtlusega tegevuse toimepanijaks.

Oluline on mainida, et RAB näeb erinevaid AÜTP-sid, kes oma riskiisu, kliendiportfelli jt põhjustel peaksid RAB-ile teateid tegema, aga ei ole seda siiski teinud.

Rahapesu Andmebüroo järelevalve tähelepanekud

2024. aastal viis RAB AÜTP-de seas läbi seitse järelevalvet. **Järelevalves kerkisid esile peamiselt puudused teatamiskohustuse täitmisel ning hoolsusmeetmete kohaldamisel.** Probleemid teatamiskohustuse täitmisel on peamiselt seetõttu, et kohustatud isikutel on vähesed teadmised tüpoloogiatest, eriti valdkonna spetsiifilistest tüpoloogiatest, mis võimaldaks kohustatud isikutel tuvastada rahapesu kahtlusega juhtumeid. See omakorda näitab, et **AÜTP-d ei mõista enda kui „väravavahi“ rolli ega selle rolli suhestumist rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega**. Juhtimaks tähelepanu AÜTP-de rollile rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel **saatis RAB märtsis 2025 AÜTP-dele märgukirja**, milles tuuakse välja sektoris levinumad tüpoloogiad ning soovitused riskide maandamiseks.⁵

Tegevusloaga AÜTP-de riskiteadlikkus on madal. Mitmel juhul ei mõista AÜTP enda äritegevuse tegelikku sisu (nn väravavahi funktsiooni). AÜTP näol on tegemist väikeettevõtetega (enamasti kuni 5 töötajat), seda ka suure käibega teenusepakkujate puhul, mistõttu esineb risk, et sellest ressursist ei piisa vajalikul määral hoolsusmeetmete rakendamiseks. Teatamiskohustuse osas **ei tunta ära rahapesule või terrorismi rahastamisele viitavat kahtlust**. Lisaks ei oma AÜTP-d, kes võimaldavad tasuta oma teenuste eest **virtuaalvääringutes**, tegelikkuses võimekust antud tehinguid ärisuhte käigus seirata ja kontrollida, kes neile arvete eest tasub. Teisisõnu öeldes võtavad need AÜTP-d vastu virtuaalvääringud teadmata, kes on virtuaalvääringu tehingu teinud ning kes on virtuaalvääringu rahakoti omanik.

Hoolsusmeetmete puhul tulevad eriti esile **probleemid tugevdatud hoolsusmeetmete rakendamata jätmisel ning ärisuhte seiramisel**. Isegi, kui protseduurireeglid on dokumendina olemas, ei rakenda AÜTP-d tugevdatud hoolsusmeetmeid praktikas nõuetekohaselt, mis tuleb eriti esile **riikide ja geograafiliste piirkondadega seotud riskide** puhul. **Jätkuvaks murekohaks on kolmandate isikute poolt tasutud arved**, kuna selliste juhtumite puhul ei tuvastata, kes on need kolmandad isikud ning miks nad teiste eest arveid tasuvad. **Enamikel AÜTP-del on probleeme ärisuhte eesmärgi tuvastamisega**, seda tehakse kas osaliselt või üldse mitte. Samuti esineb puudusi **ärisuhte seires**, mis enamasti on seotud tugevdatud hoolsusmeetmete kohaldamata jätmisega.

Hoolsusmeetmete kohaldamisel esinevad AÜTP-del puudused peamiselt ärisuhte eesmärgi tuvastamisel. **AÜTP-d ei saa aru valdkonna riskantsuse astmest ja teenustega kaasnevatest riskidest**. Aru ei saada sellest, et AÜTP loob pinnase ja võimalused kuritegelikule tegevusele, jättes tuvastamata ärisuhte eesmärgi, võimaldades isikutele fiktiivseid postiaadresse ning luues ettevõtteid, millel puudub reaalne tegevus ning mida kasutatakse vaid keeruliste struktuuride loomiseks. **Seejuures pakkusid veel 2024. aastal mõned AÜTP-d oma kodulehel nominaaldirektori teenust, mis Eesti õigusruumis on aga keelatud**.

⁵ <https://fiu.ee/uudised/margukiri-usaldushalduse-ja-ariuhingute-teenuse-pakkujatele>

Probleeme ilmestavad kaks kaasust AÜTP-de tegevusest

AÜTP tegevuse kaasus 1:

AÜTP lõi ettevõtte, millele osutas hiljem ka raamatupidamise teenust. Ettevõtte loodi juulis 2023. 2023 II kvartali käive oli loodud ettevõttel 0 eurot, III kvartali käive oli 2014 eurot ning IV kvartali käive tõusis hüppeliselt ning oli üle 1,8 miljoni euro. Seejuures tasus ettevõtte riiklikke makse alla 1000 euro ning tööjõumakse ei deklareerinud. Kohustatud isikul ei tekkinud raamatupidamise teenust osutades kliendi osas kahtlusi ning ei tehtud täiendavaid toiminguid, et tuvastada kas tegevus võib olla seotud rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud tegevusega, kuivõrd ettevõtte kiire kasv on üheks kahtlase tegevuse tüpoloogiaks. Eelnev näide iseloomustab hästi olukorda AÜTP sektoris, kus **ei tunta ära rahapesu või terrorismi rahastamise või sanktsioonidest kõrvale hoidumise kahtlust.**

AÜTP tegevuse kaasus 2:

Eesti AÜTP osutab aadressi või ettevõtte asutamise teenust Panama või Curacao klientidele läbi Panama või Curacao teenusepakkuja (agendi). Antud tehinguks puudus aga igasugune majanduslik eesmärk. Sellisel juhul ei esitanud AÜTP küsimust, kas tegemist võib olla **rahapesu või terrorismi rahastamise või sanktsioonidest kõrvale hoidumise kahtlusega.**

RAB-i hinnangul **peavad AÜTP-d panema oluliselt rohkem ressursi enda teadmiste täiustamisse** seondult rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega ning finantssanktsioonidest kõrvale hoidumise takistamiseks.